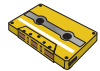

روش تدریس و تمرین قرائت

تدریس، تمرین و ارزش‌یابی این درس نیز براساس روش کلی است؛ یعنی، پیش‌قرائت، تمرین با نوار، رفع اشکالات جمعی، بازخوانی ترکیب‌های مشکل، فردخوانی، رفع اشکالات فردی و پاسخ‌گویی به پرسش‌ها.

اشکالات قرائت دانش‌آموزان نیز براساس روش کلی اصلاح می‌گردد؛ یعنی، جلب توجه دانش‌آموزان به علامتی که در مورد آن اشتباه کرده‌اند و سؤال کردن درباره‌ی آن، مقایسه‌ی حالت غلط با صحیح، تکرار جمله به صورت جمعی و فردی، و در صورت نیاز نوشتن ترکیب مورد نظر روی تابلو، اشاره‌ی فنی معلم و بخش‌خوانی و شمرده‌خوانی دانش‌آموزان.

انس با قرآن در خانه (قسمت الف)

قرائت آیه‌های درس برای اعضای خانواده، در صورت امکان تمرین با نوار قرائت آیه‌های درس، و در صورت علاقه همکاری با افراد ضعیف و حفظ آیه‌های درس.

ارزش یابی قرائت

پرسش از آیات درس در جلسه‌ی بعد؛ هر دانش‌آموز ۴ سطر از آیه‌های درس را می‌خواند و نمره می‌گیرد؛ به این ترتیب، هر ۷ نفر تقریباً یک بار آیات درس را می‌خوانند. برای افرادی که با صوت زیبا و شبیه نوار می‌خوانند یا در تقویت قرائت افراد هم‌گروه خود به‌طور مؤثر تلاش می‌کنند، برای هر مورد می‌توان تا ۲ امتیاز تشویقی منظور کرد یا در صورت امکان، جوایزی به آن‌ها اهدا نمود.

روش تدریس مفاهیم (کار در کلاس)

جدول ۱ (کلمات)

بَلَّغْ	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا
بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا
بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا
بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا
بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا
بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا
بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا
بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا	بَلَّغُوا

- در این جدول با تعداد بیش‌تری از کلمه‌های آشنا، روبه‌رو هستیم؛ یعنی، هفت کلمه از مجموع ۱۲ کلمه که خود دارای جذابیت خاص و هم‌نشان‌دهنده‌ی سهولت آن است.
- کلمه‌های عَلِيم، أَكْثَر و بَصِير برای بیش‌تر دانش‌آموزان آشناست و ایشان معنای آن‌را می‌دانند. به علت شباهت «بَلَّ» و «بَلَّكَه» معنای کلمه «بَلَّ» به راحتی مشخص می‌شود. کلمه‌ی «يَعْلَمُونَ» هم خانواده‌ی «عَلِمَ» و «عَلِيم» است و تشخیص دادن معنای آن از بین چند کلمه‌ی باقی‌مانده بسیار آسان و روشن است. معنای کلمه‌های «عَنِيَّ» و «سَمِيع» از بین دو معنای باقی‌مانده، با اندک آشنایی دانش‌آموزان یا راهنمایی دیر محترم، به راحتی قابل تشخیص است.
- در تدریس کلمه‌های «سَمِيع و بَصِير» می‌توان از هم‌خانواده‌ی آن‌ها، یعنی «سَمِعَ و بَصَرَ»، استفاده کرد. این کار، ضمن این‌که به درک معنا و حفظ دو کلمه‌ی یاد شده کمک می‌کند، باعث یادآوری کلمه‌های قرآنی دیگر می‌شود و زمینه را برای آموزش ضمنی و نسبی آن‌ها فراهم می‌آورد.

جدول ۲ (ترکیب‌ها)

مَا فِي الصُّلَّةِ	مَعْنَى الْعِلْمِ
عَمَّ الْعِلْمُ الْعِلْمَ	دَعَا الْعِلْمَ
سَمِعَ الْعِلْمَ	أَكْثَرَ الْعِلْمِ
سَمِعَ الْعِلْمَ	أَدْبَانَ الْعِلْمَ
عَلَّمَ الْعِلْمَ	بَلَّغُوا الْعِلْمَ

این جدول به روش دروس قبل توسط دانش‌آموزان در کلاس حل و تصحیح می‌شود. برخی توضیحات ضروری این جدول به شرح زیر است البته همه‌ی ترکیب‌ها معنا نشده است.

۱- **عاقِبَةُ الْأُمُورِ**: عاقبت (سرانجام) کارها. «عاقِبَةُ» به همان صورت معنا می‌شود؛ چون در فارسی نیز استعمال دارد. فقط در فارسی به صورت «عاقبت» با «ت» کشیده نوشته می‌شود. می‌توان آن را «سرانجام» هم معنا کرد. «امور» جمع «امر» است که در تمرین چهارم «کار در کلاس» آمده است.

۲- **أَكْثَرُ النَّاسِ**: بیش تر مردم. توجه داشته باشید که «اکثر» به معنای «بیش تر» و «کثیر» به معنای «بسیار» است و این دو با هم تفاوت دارند.

۳- **وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ**: و کسانی که نمی‌دانند. همان طور که می‌دانید، اگر «لا» بر سر فعل بیاید، آن را منفی می‌کند؛ «يَعْلَمُونَ» یعنی «می‌دانند» و «لَا يَعْلَمُونَ» یعنی «نمی‌دانند». دانش‌آموزان معنای دقیق یک فعل را مانند سایر کلمه‌ها به خاطر می‌سپارند و نیازی نیست مسائل مختلف یک فعل مانند زمان، صیغه و... برای آن‌ها بیان شود. فقط باید توجه داشته باشند که مثلاً «می‌دانند» در فارسی با «می‌دانید» یا «دانستند» متفاوت است و معنای هریک را باید در جای خود به کار ببرند.

۴- **مَا فِي السَّمَاوَاتِ**: آنچه در آسمان‌ها. این عبارت ممکن است به صورت «آنچه در آسمان‌هاست» معنا شود که این معنا نیز صحیح است.

۵- **هُوَ الْعَنِيُّ الْحَمِيدُ**: او بی‌نیاز ستوده است.

۶- **سَمِيعٌ بَصِيرٌ**: شنوای بینا.

۷- **السَّمِيعُ الْعَلِيمُ**: شنوای دانا. همان طور که می‌دانید، این نوع ترکیب‌ها که عمدتاً درباره‌ی خداوند، به هریک از دو صورت نکره (با تنوین) یا معرفه (با الف و لام) که نوشته شوند، به یک صورت معنا می‌شوند. ترکیب‌های یاد شده در جمله‌های کامل تفاوت‌های دقیقی دارند که بیان آن‌ها برای دانش‌آموزان ضروری نیست.

جدول ۳ (تشخیص ترجمه صحیح)

وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ	وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ	وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ	وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ	وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ	وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ	وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ	وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ	وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

۱- در این تمرین، در هر شماره، یک عبارت فارسی داده شده است که دانش‌آموزان باید

ترجمه‌ی صحیح آن‌را تشخیص دهند. در این کتاب ترجمه‌ی فارسی به عربی، آموزش داده نمی‌شود و همکاران محترم نیز نباید این کار را انجام دهند؛ از این‌رو، مقصود از این تمرین ترجمه‌ی دقیق هریک از دو عبارت قرآنی و سپس تطبیق ترجمه‌ها با عبارت فارسی آن است.

۲- در شماره‌ی ۳ در ترجمه‌ی «كَانَ اللَّهُ...» از عبارت «خدا... است» استفاده شده است. همان‌طور که می‌دانید، در این‌گونه جمله‌ها که زمان خاصی موردنظر نیست، از فعل ربطی با زمان مضارع استفاده می‌شود. بنابراین، معادل فارسی «کان»، «است» می‌شود نه «بود».

۳- در شماره‌ی ۴، معلوم است که مفهوم جمله‌ی «بیش‌تر آن‌ها نمی‌دانند»، در رابطه با موضوع خاص همان آیه است نه همه‌ی موارد؛ یعنی، مقصود آیه این نیست که بیش‌تر مردم در همه‌ی زمینه‌ها نادان‌اند.

۴- ظاهراً منظور از «وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ» این است که سرانجام و عاقبت همه‌ی امور و کارها در دست خداست.

جدول ۴ (جمع مکسر)

لذات	ذات	ذوات	ذوات
ذات	ذات	ذوات	ذوات
ذات	ذات	ذوات	ذوات
ذات	ذات	ذوات	ذوات
ذات	ذات	ذوات	ذوات
ذات	ذات	ذوات	ذوات

در این جدول، نمونه‌ای دیگر از جمع مکسر بر وزن «فَعُول» آمده است. دانش‌آموزان کلمه‌ی «ذنب» را نخوانده ولی «ذُنُوب» را خوانده‌اند؛ پس معنای آن را به‌سادگی می‌توانند تشخیص دهند. توضیحات دیگر در ضمن جداول مشابه در درس‌های قبل ذکر شده است.

۲- **إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ**: قطعاً، خدا دانا به درون سینه‌هاست.

۳- **قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ**: بگو حمد برای خداست.

۴- **بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ**: بلکه بیش‌تر آن‌ها نمی‌اندیشند. معنای کلمه‌ی «يَعْقِلُونَ» در درس

پنجم آمده است و در این‌جا به صورت منفی معنا می‌شود.

۵- **لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ**: برای خداست آنچه در آسمان‌ها و زمین است. این

عبارت بهتر است به همین شکل معنا شود؛ یعنی، یک فعل ربط (است) در قسمت اول (برای خداست و یک فعل) هم در آخر جمله بیاید.

۶- **إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ**: قطعاً خدا بی‌نیاز ستوده است. گویا معنای این عبارت چنین

است. قطعاً خدا، اوست که بی‌نیاز ستوده است، یعنی، دو صفت «بی‌نیازی و ستوده بودن» را منحصر به او می‌داند.

۷- **إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ**: قطعاً خدا عزیز حکیم است.

۸- **إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ**: قطعاً خدا شنوای بیناست.